

על יוצרי הספר

הספר וסל המאמרים של מרכז הידע הם פרי יצירתם של עשרות יוצרים, עשרים שנות ניסיון בהובלת שינוי חינוכי-חברתי-קהילתי ודיסציפלינות מגוונות ומשלימות

עורכי הספר

יעל שורצברג

יעל היא ממקימות המכון לחינוך דמוקרטי ומנכ"לית משותפת שלו במשך 13 שנים עד סוף 2013. שותפה להקמת תחום "עיר חינוך" במכון מאז 1999 ומנהלת שלו עד הוצאת ספר זה. עסקה שנים רבות בפיתוח הרעיון ובהעמקתו לשדות מגוונים בעיר. בעלת תפקיד מכריע בהפצת רעיון "עיר חינוך" בישראל. ליעל יש ניסיון רב שנים בפיתוח וניהול עשרות תהליכי שינוי והטמעת חדשנות בערים ומוסדות חינוכיים במסען לקראת טרנספורמציה עמוק וייחודית. יעל שותפה לפיתוח הרעיון של מרכזי עתיד ומרכזי חדשנות עירוניים כמסגרות לפיתוח תהליכי השתתפות ושינוי משילות מקומית. ליעל תואר שני בהתנהגות ארגונית ומינהל עסקים, ותואר ראשון בייעוץ חינוכי, סוציולוגיה ואנתרופולוגיה, שניהם מאוניברסיטת תל אביב.

מיכל גלבווע-אטר

מיכל היא מנכ"לית משותפת של המכון לחינוך דמוקרטי ומנהלת שותפה של מרכז הידע הבינלאומי לעיר חינוך. מיכל עוסקת בפיתוח והטמעה של פדגוגיות של המאה ה-21 ואחראית לפיתוח וניהול הפדגוגיה, הפיתוח המקצועי והידע במכון לחינוך דמוקרטי. מיכל בעלת תואר שני במינהל ציבורי ותואר ראשון לימודי בספרות ותיאטרון, שניהם מאוניברסיטת תל אביב. עוסקת בהטמעת תהליכי שינוי במספר יישובים בישראל. בעברה ניהלה בית ספר דמוקרטי.

יעל ארבל

יעל היא אחת ממייסדי בית הספר הדמוקרטי "קהילה" בתל אביב, שם ניהלה את מרכז האוריינות והדריכה סטודנטים לחינוך מהמכון לחינוך דמוקרטי. כיום יעל גרה עם בן זוגה ושני ילדיהם בקואופרטיב דיור בצפון אנגליה, עורכת טקסטים עיוניים וכותבת על חינוך. יעל מרכזת פרויקט חינוכי להעלאת מודעות למצבם של פליטים ומבקשי מקלט ולפיתוח תרבות של קבלה והכלה בבתי ספר בעיר לידס. לומדת מספרי ילדים, פועלת לשינוי חברתי, מבשלת אוכל טבעוני.

ד"ר רון דביר

רון הוא מנהל שותף של מרכז הידע הבינלאומי לעיר חינוך והעורך הראשי של הספר. הוא ממקד את עבודתו במדע, בפרקטיקה ובאמנות של ניהול ידע וחדשנות בארגונים. יום, יועץ, חוקר ומרצה בתחומים אלה. מייסד ומנהל חברת Innovation Ecology העוסקת ביצירת התנאים הטובים ביותר לחדשנות, בדגש על חדשנות פתוחה. עוסק באריות ידע, תקשורת, מרכזי עתיד ומיזמים מיוחדים במכון לחינוך דמוקרטי. מוביל שותף של קהילת מרכזי העתיד הבינלאומית, מנהל פרויקטי מחקר ופיתוח בינלאומיים רחבי היקף בנושאי חדשנות ומתכנן של מרכזי עתיד במגוון סקטורים בארץ ובעולם. חובב רעיונות, עשייה משנת מצויאות, ספרים, עיצוב ואמנות ולכן עד כה היה שותף ליצירת עשרה ספרים - כולם משלבים רעיונות, מודלים וכלים מעשיים ושפה ויזואלית ייחודית.

כותבי המאמרים של מרכז הידע לערי חינוך

מורן אביב-דביר

מורן חיה, יוצרת ומלמדת בירושלים. היא אמנית רב תחומית ואשת חינוך המובילה פרויקטים אמנותיים במרחב עירוני. בעבודותיה חוקרת מורן, בין היתר, שאלות של זהות אישית וקולקטיבית במציאות מזרח תיכונית ואת מקומו של קהל האורחים ביצירה והשפעתו עליה. שואפת לחיים קהילתיים ויצירתיים בסביבה מגוונת ושיוויונית. אחת מיזמיות פרויקט "קטמונה" המתואר בספר זה.

איתי אלטר

איש חינוך אקלקטי הנמצא במסע גילוי מתמיד. אוהב א/ נשים טובע. בעל חיבה מיוחדת למדבר, לחורף וללילה. נהנה מאד ממילים ומהשתיקות שביניהן. ובאופן כללי אדם.

גלעד בבצ'וק

הייתי המנכ"ל של המכון לחינוך דמוקרטי, הקמתי וניהלתי את החממה ליזמות חינוכית ואת תוכנית חלוץ חינוכי, הייתי שותף פעיל מאוד בהקמה וניהול של חברה בע"מ, עמותה, מפעל, בתי ספר וקיבוץ. בימים אלו אני מייסד ומנהל את Groundswell, מכללה ותנועה אלטרנטיבית ליזמות וחדשנות חברתית בונקובר קנדה. אני אב לחמישה ילדים ומתברר שאני אוהב את החיים בקצוות.

גלית בינט

מומחית בתהליכי תכנון בין תחומיים. עוסקת בפיתוח מודלים עירוניים ופרקטיקות המשלבות בין חינוך ותרבות לתכנון עירוני. משמשת כיום מנהלת היחידה לאמנויות הבמה (חינוך לתרבות) בעיריית חולון. בעלת תואר ראשון בחינוך יצירתי ותואר שני במדיניות

ציבורית ובתכנון עירוני. חוקרת בתחום החינוך, התכנון העירוני, המדיניות, החברה והכלכלה ופרסומיה מופיעים ב"ארץ אחרת", "פנים" ובמכון ון-ליר.

ערן בן ימיני

עוסק בפיתוח כלכלה מקומית והקשר לחינוך וקהילה ביישוב ג'סר א-זרקא. מלמד סביבה בסמינר הקיבוצים. פעיל בארגונים/מאבקים סביבתיים מספר שנים. מחפש את הנחנה הפנימית שיוצרת את האמונה ביכולת לשנות.

מרב ברקת

מרב היא מנהלת תחום למידה מבוססת פרויקטים - PBL ומנהלת פדגוגית ומובילת תהליך שינוי עירוני בפרויקט חולון. בעברה הייתה יועצת ארגונית, מנחת קבוצות

ומגשרת. החלום של מרב: עיר שמהווה מרחב למידה, קהילת מורים שמביאים לכיתה את התשוקות האישיות שלהם, תלמידים הלומדים מתוך עניין והנאה ומנהלים המאפשרים למציאות זו להתקיים כאורח חיים.

נעה בשן

אוהבת את הגילוי והצמיחה ומרותקת מהעולם בכל אדם ובזכות אלו עוסקת בחינוך מתוך סקרנות, התרגשות ואהבה. בעלת תואר שני במנהל ומדיניות חינוך, בוגרת המכון לחינוך דמוקרטי. שותפה לשנותיו הראשונות של ביה"ס גבעול ולהנחיית תהליכי שינוי מטעם המכון. כיום מורה ומחנכת בחט"ב מנור בקיבוץ איילון.

מאמינה שלמידה היא חיים ושכל מה שיוצר אותנו יוצר אותה ומכאן החיבור והבחירה להתעמק במתודולוגיה של למידה מבוססת פרויקטים: תהליך שמעגן באופן מעשי תפיסת למידה רחבה ונותן מקום לייחודיות, ליצירתיות ולאחריות של כל מי ששותף בה. יוצר נקודת השקעה בין ערכי הלמידה המשמעותית לדרך פדגוגית ומקצועית.

תמיר גבאי

תמיר עוסק בניהול מערכות מקבילות, חשיבה יצירתית וחזונית ופיתוח חזון לכדי תוכנית פעולה. הוא מילא שורת תפקידים בתנועת הצופים - בתפקידו האחרון מנהל האזור הצפוני של התנועה. הנחה וליווי בתי ספר בחינוך אישי ופיתח וליווי תוכניות אישיות לנוער בסיכון בבית ספר ייחודי. ניהל את "תוכנית כוכבים" (לנוער בסיכון) בבת-ים. בעל תואר ראשון לחינוך עם התמחות בחינוך דמוקרטי, ומסיים תואר שני במנהל ומדיניות החינוך.

עדי ויניצה

מלווה תהליכי שינוי יישוביים ובית ספריים ומלמדת קורסים שונים לסטודנטים/ות בסמינר הקיבוצים. סטודנטית לפסיכותרפיה גופנית ומתנדבת בצער בעלי חיים רמת גן ובארגון "לתת-

מיכל מנקס

מיכל מנקס היא ראש מינהל חינוך וחברה במרכז לשלטון מקומי. בתפקידה הקודם, כראש אגף החינוך ברמת השרון, היא יזמה תוכניות פדגוגיות חדשניות רבות. אחת מתוכניות הדגל הייתה "תוכנית מסלול אימון להצלחה" עליה היא מספרת בראיון נרחב המובא בפרק חקרי האירוע. "אני מאמינה שאסור להשאיר אף ילד מאחור".

שני מרצ'בסקי

שני היא יועצת ארגונית, עוסקת בפיתוח אסטרטגים ופדגוגי ובניהול פרויקטים במכון לחינוך דמוקרטי. מובילה את פרויקט חריש מטעם המכון.

שני צמחה בתנועת הנוער העובד והלומד ועסקה בעבר בחינוך סביבתי, ניהול ופיתוח משאבים בעמותת החממה האקולוגית בעין

סני כרמלי

מנהל את בית החינוך הקהילתי אורט גאולה בתל אביב. בית הספר הוא חלק מקבוצת בתי הספר של "חלוץ חינוכי" ובמסגרתו מיושם בימים אלה שינוי פדגוגי רחב היקף. בנוסף למסלול בגרות, בית הספר מיישם פדגוגיה של למידה באמצעות התמחות (לב"ה): למידה הנובעת מאזורי החוץ של התלמידים ומרחיבה את גבולות בית הספר לכלל הסביבה העירונית.

סני הגיע לתפקיד זה לאחר עשר שנות עבודה כמלווה שינוי ומרצה במכון לחינוך דמוקרטי בסמינר הקיבוצים. בעברו היה סני סמנכ"ל פיתוח בחברת ורינט (מקבוצת קומברס).

ציונה, הוד השרון ועוד. רויטל היא בוגרת מכון מנדל להכשרת מנהיגות חינוכית.

רן כהן אהרונוב

מנהל ומפתח את תחום הגיל הרך במכון לחינוך דמוקרטי. רן רואה בחינוך לגיל הרך את התשתית והמקום המרכזי לגיבוש האדם ומימושו ביצירת חברה טובה יותר. את דרכו כאיש חינוך החל רן כשהקים ב-1991 את גן הילדים "הגן של רן" שאופיין בתפיסה חינוכית פורגנטיבית שראתה את הילד על שלל ממדיו (קוגניטיבי, רגשי, חברתי ופיזי) ואפשרה לכל ילד להכיר עצמו ולהביא עצמו לידי ביטוי באופן מלא בקבוצת השווים שלו. כיום עוסק רן בפיתוח מגוון יישומים לתפיסה חינוכית זו ובהובלת שינוי חברתי המתחיל בחינוך לגיל הרך: באקדמיה - מסלולי הכשרה שונים במכללות לחינוך, ייעוץ אקדמי למשרד החינוך; בערי חינוך - בניית מודלים חינוכיים עירוניים; בגיל הרך (רמת גן, תל אביב); בחינוך וחברה - תוכניות ייחודיות לנוער בסיכון והכשרת תלמידי תיכון בחינוך לגיל הרך.

יותם טרון

יותם טרון הוא מנכ"ל משותף של המכון לחינוך דמוקרטי. הוא פיתח וניהל את תוכנית חלוץ חינוכי. יותם, טייס חיל האוויר בעבר, הוא הרפתקן ברוחו וטייל מושבע בארצות נידחות. הוא בעל תואר ראשון בהיסטוריה ופילוסופיה ותואר שני בחינוך מאוניברסיטת תל אביב. מאמין בטיפוח אנשים צעירים בעלי ברק בעיניים כסוכני שינוי.

רויטל יהלום

רויטל מנהלת את תחום "הקמת בתי ספר מתקדמים" ומשמשת כמנהלת פדגוגית בתוכנית ארצית "חלוץ חינוכי" להכשרת מנהיגים חינוכיים בשדה ההוראה בבתי ספר בפריפריה חברתית כלכלית. היא לקחה חלק בהובלת תהליכי שינוי והדרכה בערי חינוך רבות: חולון, בת ים, נס

סיוע הומניטרי". בעלת M.A. בלימודי עבודה (ייעוץ ארגוני) באוניברסיטת ת"א, ומנחת קבוצות תהליכיות מוסמכת.

מאמינה גדולה בדרך, בהתפתחות, בעשייה פוליטית-חברתית-חינוכית המונעת ממקום ערכי עמוק. מקור השראה רלוונטי שלי הוא הציטוט "התזכור מה יפתה, מה ארכה הדרך?" הפותח גם את המאמר שכתבתי למרכז הידע, והלקוח משריף סוף הדרך של לאה גולדברג.

יולי חרומצ'נקו

בת 39, אמה לשניים. בעבר עיתונאית בשלל עיתונים וסוגות (כתבת מגזין ב"כל העיר", כתבת פוליטית בדיעות, כתבת חינוך בהארץ), תחקירנית בדוקומנטרי ("העין השלישית", "בולדוג") ועורכת. היום מנחה ומלווה בתי ספר בתהליכי שינוי. מחלקת את זמני בין ירושלים וחולון. רוצה לקדם העצמה של צעירים/ות ומבוגרים/ות, למידה אחרת – ושלום עולמי.

יעל שטיימברג

ד"ר יעל שטיימברג, מנהלת תחום מחקר והערכה במכון לחינוך דמוקרטי. במחלקת הערכה אנו שואפים ליצירת תהליך של הערכה מקצועי שהוא בעל משמעות לכלל השותפים. תהליך זה שם דגש על חיידוד תפיסה הערכתית ארגונית, לצד פיתוח כלי עבודה ומדידה בשיתוף עם הלקוח.

מוסטפא שלאעטה

מוסטפא שלאעטה הוא יועץ ומנחה מומחה בגישור ובהובלת תהליכי שינוי חינוכיים וחברתיים. היה מנהל פדגוגי בתוכנית ג'סר א-זרקא (2011-2014). איש תקשורת ויוזם חברתי המאמין בחברה שוויונית המאפשרת מרחב פעולה והשפעה לכל חברה. הוא בעל תואר שני מאוניברסיטת חיפה ביעוץ ובפסיכולוגיה בחינוך.

איל רם

סמנכ"ל ומנהל מינהל עובדי הוראה במשרד החינוך, אחראי על ההכשרה והפיתוח המקצועי של המורים והגננות במדינת ישראל. איל שימש בעת כתיבת הספר כמנכ"ל המכון לחינוך דמוקרטי. איל הוא דוקטורנט להיסטוריה ופילוסופיה של החינוך, חוקר את ההיסטוריה של החינוך הפרוגרסיבי בארצות הברית ובישראל, מרצה בסמינר הקיבוצים ובאוניברסיטת ת"א, ניהל במכון את התחום האקדמי והוביל את העיר חולון בהטמעה רחבה של למידה מבוססת פרויקטים ב-20 בתי ספר ובשיתופי פעולה רחבים עם מוסדות התרבות העירוניים ומחלקת הנוער.

ילדים, אבל שהבסיס לכל הדרכים הוא מתן החופש לממש את אזורי החוזק האישיים בדרך מותאמת, המסוגלת לבטא אותם, והמעודדת חירות מחשבתית ועצמאות.

יניב קרון

בן 34, נשוי לנורית ואבא לנוגה. איש חינוך ומוביל תהליכי שינוי, הוגה מודל "יחד בונים חברה" לשותפות דמוקרטית של תנועות וארגוני נוער ביישוב, הקים וניהל את מחלקת הקהילה במכון לחינוך דמוקרטי, ממקימי התנועה החברתית-פוליטית "תנועת אשדודים" ויו"ר התנועה, מנהל המחלקה לפוליטיקה מוניציפלית במכון שחרית וממייסדי התוכנית האקדמית שבילים לאנשי חינוך פורצי דרך במכללת קיי. "לא ניתן לשנות את כיוון הרוח, אך ניתן להרחיב את מוטת הכנפיים וללמד להגביה עוף אל מעבר לזרמי האויר" (מתוך ספרו של יניב "שכונה").

מיכל פוקס

נולדתי לבית רב תרבותי חזו השליחות שלי בעולם. כיועצת ארגונית ומומחית לתהליכי שינוי בארגונים, אני מפתחת ומובילה לאורך השנים תהליכי שינוי בין סקטורים: הציבורי, העסקי והאזרחי; בין ישראלים ופלסטינאים ויהודים וערבים בישראל. היום כמנכ"לית מ.ה.א – חברה המפתחת מיזמים כלכליים חברתיים בחברה הערבית בישראל, מאמינה ששינוי בחיי היום יום יבוא משוויון בהשכלה ובכלכלה. במסגרת עבודתי במכון הובלתי תהליכי שינוי בג'סר א-זרקא – היישוב הערבי הראשון והעני בישראל המקדם "עיר חינוך".

שירי פלק-נייקרון

בעלת תואר שני בתקשורת ותואר שני בחינוך דמוקרטי. אוהבת כתיבה ואדם. מאמינה שילדים הם בעלי זכות טבעית לחירות ולשוויון. על כן, סבורה שישנה יותר מדרך אחת לחנך

שמר, ובניהול ופיתוח עסקי ב"מרפאת היבטים" - מרפאה לפסיכותרפיה. מתגוררת בקיבוץ עין שמר. מאמינה בכוחם של יחידים וקהילות להשתנות ולכתוב את הפרק הבא בסיפור שלהם.

שני סגינור רם

בוגרת המכון לחינוך דמוקרטי אשר למדה במסלולי החממה ליזמות חינוכית חברתית ולימודי M.A להיסטוריה ופילוסופיה של החינוך ברוח החינוך הדמוקרטי. מתמחה בעבודה תלת מגזרית, תהליכי שינוי ארגוניים וקהילתיים, ועבודה עם נוער בסיכון. חוקרת את תחום עיר חינוך בישראל ובעולם ומאמינה מאוד באחריות ועיצוב יצירתי וייחודי של החינוך בקהילה ובחברה של כל רשות או יישוב.

נעם תמרי

המעצב הראשי של מרכז הידע הבינלאומי לערי חינוך, של המכון לחינוך דמוקרטי ושל הספר. עוסק בעיקר בפרויקטים עתירי תוכן – ספרים, מגזינים, אתרי אינטרנט ועוד. סטודיו נעם תמרי עוזר ללקוחותיו להגיש את תכניהם בצורה רהוטה, מקצועית וקוהרנטית, תוך בניית קו עיצובי הולם.

בר דביר

שותפה לעיצוב חומרי מרכז הידע הבינלאומי לערי חינוך. מעצבת גרפית ואמנית המאמינה שהשילוב בין אמנות לתקשורת חזותית יוצר עבודות גרפיות מעניינות, מושכות ומיוחדות. בין לקוחותיה נמנים יחידת המחקר של הקהילה האירופית, פורום ניהול הידע השוויצרי, המכון לחינוך דמוקרטי, ארץ המכתשים, ארכיוול ועוד. בוגרת תואר ראשון באמנות מבצלאל וסטודנטית לתואר שני בתרפיה באמנות. www.bardvir.com

מאיר קריחלי

מאיר קריחלי פיתח את אתר האינטרנט של מרכז הידע לעיר חינוך. פרילאנסר מנוסה, מפתח תוכנה בצד השרת ובצד הלקוח, מנהל מערכות ופעיל קוד פתוח ותוכנה חופשית. זוכה על הפעילות הזו בפרס עמותת "המקור" לשנת 2008. כמו כן מתנדב בפרויקטים דמוקרטיים- חברתיים-טכנולוגיים, כגון "כנסת פתוחה" ו"הסדנא לידע ציבורי".

נועם גלילי

נועם גלילי הפיקה, ביימה וערכה את הסרטון "סיפורו של אדם" שתמונותיו מובאות בתחילת הספר. נועם היא בימאית, בעלת סטודיו "ציפורים" ליצירת וידאו איכותי. את תהליך היצירה למדה דווקא דרך לימודי ארכיטקטורה בטכניון. חמש שנים התאמנה איך לראות בעיני רוחה את התמונה המושלמת ואז להתחיל ולהתכוון אליה צעד אחר צעד - כך שהתוצאה תהיה גדולה מסך מרכיביה. במיומנות הזו היא משתמשת כדי להמחיש תהליכים ורעיונות מורכבים במרחב של סרט. www.videobirds.co.il

עמוס אלנבוגן

עמוס אלנבוגן אייר את הסרטון "סיפורו של אדם" שתמונותיו מובאות בתחילת הספר. עמוס הוא מאייר, קריקטוריסט, עיתונאי והומוריסטן ישראלי. לאורך השנים שימש כמאייר וקריקטוריסט בעיתונים רבים. מרצה לאיור, עיצוב ואנימציה וכן מנחה סדנאות איור. בעבודתו אלנבוגן עוסק בקשת רחבה של נושאים, כשהמשותף להם הוא הדיון ביחסים בין בני אדם והנסיון להבין את המניעים וההשלכות של ההתנהלות האנושית. אלנבוגן נוגע הן בנושאים חברתיים ופוליטיים והן ביומיומיים ביותר, תוך הצגתם באופן הומוריסטי, אבסורדי וקליל ולעתים באמצעות שימוש בהומור שחור. www.ellenbogen.co.il

אריה דביר

אריה דביר תרם לספר כמה מהאיוורים המשובצים בכריכה ובמספר פרקים. אריה, אדריכל ואמן, היה האדריכל הראשי של רשות הגנים הלאומיים והאחראי לתכנון פארקי הכרמל, קיסריה, מצדה ורבים נוספים. כאמן הוא עוסק בסוגי אמנות רבים – פיסול, רישום, תחרית וציור. האיוורים שלו מפיחים רוח חיים רעננה ברעיונות מורכבים.